

in epistolam I ad Timotheum I.

alioz ibi. **H**os autē ꝛc. Dicit ergo. His qui sunt huius
modi denunciamus se uere ut prelatos. obsecramus autē
charitatis ut pater eorum. panem suum non alienum:
sed debitum sibi scilicet licite acquisitum cum silentio id est
sine iniquitate non discurrendo. **Esa. 30. Cultus** iusticie
siletium. **Eze. 33. Multa** malicia docuit ociositas. **Dei**
cū dicit. **Hos autē ꝛc.** ex parte alioz nō peccantium duplex
adhibet remediū. **Primo** scilicet q̄ non cessent benefaciēdo.
Secundo q̄ illos corripiant ibi. **Q̄ si quia ꝛc.** Dicit ergo.
Hos autē ꝛc. Quasi dicat. **Nolite** desicere benefaciendo
licet ociosi abutantur. **Gal. 5. Bonum** facientes non des-
ciamus ꝛc. **Et hoc** necessarium est etiam si operent ma-
nibus et non desicet eis aliqd. q̄ necessaria est alijs sub-
uentio. **Deinde** cū dicit. **Q̄ si quis ꝛc.** innuit q̄ cor-
rigant. **Et p̄mo** ostendit quo ordine puniant. **Secundo**
ostendit effectum pene ibi. **Et confundant.** **Tertio** sine
ibi. **Et nolite ꝛc.** In ordine uero p̄mo ponit culpā. **De-
cundo** eius manifestationem. **Tertio** eius punitionem.
Culpa est inobedientia. et ideo dicit. **Q̄ si quis non obe-**
dierit. 1. Reg. 15. Quasi peccati ariolandi est repugna-
re et quasi zelus idolatrie nolle acquiescere. **Manife-**
statio et conuictio ponit cum dicit. **Hunc** q̄ epistolam nos-
trate id est manifestate p̄ ueritatis inquisitionē. **Job. 29.**
Causa quā nesciebā diligentissime inuestigabā. **Pena**
eoz est sententia excommunicationis. **Hi** dicit. **Et nō con-**
miscamini cum illo. **1. Corin. 5. Cum** butusmodi nec ci-
bum sumere. **2. Jo. Nolite** euz recipere in domū nec aue-
ei dixeritis. **Hic** nota q̄ excommunicatio insignit p̄ inobe-
dientia. et debet tñ esse conuictus. **Unde** dicit. **Si quis**
non obediēti. p̄ epistolā uestrā hunc notate id est signifi-
cate nobis ut puniat. et tamen uos interim ne cōmiscēas
mini cum illo. **Sed** effectus pene est ut confundat et ex
hoc respiciat. **Eccl. 4. Est** confusio adducens peccatum
et est confusio adducens gloriam. **ꝛc.** **Finis** autē et inten-
tio debet esse eius correctio quā intendit charitas. **Hi**
dicit. **Et nolite ꝛc.** quia nō debet fieri ex liuore odij. sed
ex studio charitatis. **Quasi** dicat. **Q̄ ipsum** uirtutis non
fiat ex odio inimicitie. **Dat. 5. Diligite** inimicos ue-
stros. benefacite his qui oderunt uos. **ꝛc.** **Et ideo** dicit.
Sed corripite ut fratres. **In** quo ostendit charitas. **p̄s.**
Ecce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres in unū.
Deinde euz dicit. **Ipsē** autem ꝛc. concludit epistolā.
Et p̄mo ponit cōclusio. **Secundo** saluatio que est quasi
epistole sigillum ibi. **Saluatio** ꝛc. **Iterū** p̄ma in duas.
q̄ eis p̄mo optat dona dei. **Secundo** ipsum deum ibi.
Dominus sit ꝛc. **Quantū** ad p̄mum dicit. **Ipsē** ꝛc. **Deo**
dicit esse pacis q̄m ad duo. **Par** ei sicut i duo? ut scilicet
homo concordet ad seipsum et ad alios. **Et** neutrum pos-
test haberi sufficienter nisi in deo. q̄ sibi non concordat
sufficienter nisi in deo et minus alijs. quia tunc affectus
dominis concordat in seipso: quā qd uidet fm unum suffi-
cit q̄m ad omnes qd nihil potest esse nisi p̄ deum. **p̄s.**
Qui replet in bonis desideria tua. **Quicūq̄** em̄ alia p̄-
ter deum non sufficiunt ad omnes: s̄ deus sufficit. **Jo. 16.**
In me p̄cezes habebitis ꝛc. **Item** hoies nō uniuē inē
se nisi in eo qd ē cōmune inter eos. et hoc est maxie deo.
Et ideo dicit. **Deus** pacis det non pacem temporalem:
sed sempiternā id est spirituales que hic incipit et ibi pers-
ficatur. **p̄s.** **Qui** posuit fines tuos pacem. **Et hoc** in omni
loco. et in toto mundo apud fideles. **Quantum** ad se-
cundum dicit. **Dñs** sit ꝛc. q̄ nihil aliud bene habet nisi
ipsū habeat p̄ fidem et charitatē. **Saluatio** hoc dicit
p̄pter infideles p̄uertentes eplā eius. **Gal. ultimo.** **Al-**
dere qualib? **I**sis scripsi uobis manu mea ꝛc. **Quod** est
signū ꝛc. **Gratia** gratitudinis donū dei qd gratos uos red-
dit deo ꝛc. **Jo. 1. Gratia** et ueritas p̄ eum christū facta ē.

Explicit deuota et subtilis explanatio angelici doctoris
sancti Thome aquinatis ordinis fratrum predicatorum
sup̄ epistolā secundā et uiltima gloriozi apli sancti Pauli
ad Thessalonicenses.

Incipit deuotissima postilla eiusdem san-
cti doctoris Thome aquinatis ordinis fra-
trum predicatorum super p̄ma epistola eius-
dem sanctissimi Pauli apli ad Timotheum

Prologus.

In manu

dei potestas terret: et ex-
crabilis omnis iniquitas gen-
tium et uiltis rectorē sus-
citabit in tempore super il-
lā. **Eccl. 10. Hec** uerba ma-
terte huius epistole cōueni-
unt. **Primo** em̄ instru-
it ecclesiam i his que ad
eius uirtutem pertinent

Hic instruit ipsos rectores ecclesie qui sunt quasi p̄nci-
palia mēbra eius. **Circa** quod uidentia est ista instructio
et uirtus. **Instructio** ē i deo: q̄ in manu dei ꝛc. **Et hoc**
tripliciter. q̄ ab ipso exoritur. **Ro. 13. Non** est potestas nisi
a deo. **Item** q̄ fm deus debet regulari. **puer. 8. Per**
me reges regnant et conditores legum iusta decernunt.
ꝛc. **Item** q̄ fm dei dispositionē eoz potestas fundatur.
Dan. 2. Et ipse mutat tempora et etate: transfert regna
atq̄ cōstituit ꝛc. **Item** uirtus eoz ostendit: q̄ est ad cobis-
bendā nequiam hoim. q̄ execrabilis ois iniquitas gentiū.
infra. 1. Iusto non est lex posita. **Rectores** legis triplici-
ter dñt se habere ad mala. **Primo** ut ea corde odio hēant
2. Machab. 3. Hic odio habentes mala ꝛc. **Secundo** ut
p̄hibeat ea ne fiant. **puer. 20. Rex** q̄ sedet in solio iudi-
cij dissipat omne malū intuitu suo. **Tertio** ut facta puni-
ant. **Ro. 13. Minister** em̄ dei ē uindex in iram ei q̄ male
agit. **Tertio** uidentia est uirtus ibi. **Uiltis** rectorē ꝛc.
Et ad tria ē uiltis rector q̄ notant. **Eccl. 49. Joseph** p̄nci-
peps fr̄m firmamentū genti: rector fr̄m. **Stabilimentū**
populi. **Primo** p̄nceps fr̄m ut gentē sustentet p̄ potētā
Esa. 19. Et rex fortis dñabit eoz ꝛc. **Rector** fr̄m dirigit
do p̄ sapiaz. **Esa. 32. Princeps** ea q̄ sunt digna p̄ncipe co-
gitabit ꝛc. **Eccl. 10. In** medio fratrum rector illoz. **Stabili-**
mentū populi ut cobibeat ab iniustis p̄ iusticiā. **p̄s.** **Tu**
populum humilē saluū facies et oculos sup̄boz humiliabis
ꝛc. **Et sic** patet materia har eplāz. q̄ est ad instructionē
rectoz populi fidelis in q̄ quidā preferunt in sp̄ualib? s̄
cut prelati ecclesiaz q̄s p̄mo instruit. **Quidā** uero in tē-
poralib? q̄s. 2° monet. **Et hoc** i eplā ad philēsi. **Circa** p̄-
mū tres sunt epistole fm tria q̄ cōpetit plato: quoz p̄-
mū est ut gubernet populū. **Secūm** ut p̄ populo subdito
patiat. **Tertū** ut malos coherceat. **Primū** in p̄ma ad
Timotheū. **Secūm** in secūda ubi agit de martyrio. **Ter-**
tiū in eplā ad thimū ubi agit ac docet quōd uitet hereticos
ut etiā patet in argumentis eplāz.

Capitulū primū.

Paulus ap̄lus iesu xpi fm impiuz
dei saluatoris nri et xpi iesu spei
nre Timotheo dilecto filio in fi-
de. **Ḡra** et misericōdia et pax a deo pa-
tre et xpo iesu dño nro.

Explanatio sancti Thome

Quid sit hec epla in salutatione et eplarem narrationem
ibi. Sicut rogavi etc. Circa primū tria facit. qz pmo po-
nitur psona salutata. Secūdo psona salutata. Tertio bo-
na optata. Describit autē psonā salutantē pmo ex nomie
Pauli qd conuenit auctoritati ppē duo. In aplatu em
duo sunt scz altitudo prātis ad quā exaltant humiles. 1.
Reg. 13. Cum esses puul⁹ in oculis tuis. caput in tribu
bus israel factus es. Et paulus dicitur modicus. Item
claritas sapiētie. et hanc domin⁹ prebet paruulis Mar.
11. Reuelasti ea paruulis etc. Secūdo ex auctoritate: qz
apltus id est missus Jo. 20. Sicut misit me p. 1. cor. 9.
Signaculū aplatus mei uos estis in dño. Tertio ex ori-
gine hui⁹ auctoritatis. Quā dicit Iesu xpi fin implū del.
etc. Act. 13. Segregate mihi barnabā et saulū in op⁹ qd
assumpsit eos etc. 1. Reg. 13. Quasi uis sibi uirū iuxta
cor suū etc. Ex quo patet qz prelati ex necessitate pcepti
tenent ad ea que sunt pprijs officij. 1. Cor. 9. Ne mihi
esset si non euangelizauero. Et iesu qui est spes nostra
ut ad eū ueniam⁹. Pbil. 1. Desideriū hñs dissolui et esse
cum xpo etc. Vel spei nre: qz p ipm speram⁹ adipisci bo-
na eterna. 1. Pe. 1. Regenerauit nos in spem uiuaz etc.
Ro. 15. Per solationē scpturaz spem hēam⁹. Et per
sonā salutatā describit triplr. Prio ex noie cū dicit
Thimotheo de q. Act. 16. Item ex affectione dicens dilecto.
Pbil. 2. Reminē habeo tam unanīmē etc. Itē ex filia-
tione dicens. Filio meo in fide scz a se conuerso. 1. Cor.
4. Misit ad uos timotheū filiū meū charissimū et fidelez
in dño etc. Tunc autē pmo ponit bona optata. Et scdo
ostendit a quo sunt. Sciendū est autē qz in alijs epistolis
duo ponuntur: hic tria: qz plati plurib⁹ indigent. Et ideo
dicit. Misericordia hic et grā pmo sibi: et inde alijs. Et
sumit hic misericōdia pmissione pctōz: qz hec est ex dei
misericōdia: grā uero p munere grāz qz indigent prela-
ti. Vel grā sicut in alijs p grā iustificante: sed misericor-
dia p munere diuino in spūalib⁹ carismatibus exaltante
Sap. 4. Grā dei et misericōdia in sanctos eius: et reser-
uatus in electos illius. Et par scz tecum. et p te alijs. ps.
Suscipiant montes pacem. Sed unde? A deo: ut uent
populo Jac. 1. Omne datū optimū: et omne donum pfectū
de sursum est descendēs a pre luminis etc. Et xpo iesu do-
mino nostro scz p quē maxima nobis et p ciosa. pmissa do-
nauit. 2. Pe. 1.

Lectio secunda.

Sicut rogavi te ut ramaneres ephe-
si cū irem in macedoniā ut denunci-
ares quibusdā ne aliter docerēt neqz
intenderent fabulis et genealogijs intermi-
natis: qz qstiones prestant magis qz edifica-
tionē dei qz est in fide. Finis autē pcepti est
charitas de corde puro et conscientia bona:
et fide non ficta.

Hic incipit eplaris narratio. et est hec epla qñ pastoralis
regula quam apostol⁹ tradidit timotheo instruens de om-
nibus que spectant ad regimē plator. et eo ordine quo
debet esse intentio. Pmo qz instruit eum de spūalibus
ministrādis. Scdo de paltib⁹ in. 4. ca. ibi. Spūs autē etc.
Item ad prelatū ptinet pmo qz doceat de forma fidei: ne
fides subditōz corumpat Luc. 22. Ego rogauī p te ut
non deficiat fides tua. et tu aliqñ conuersus confirma fra-
tres tuos. Secūdo ut instruat eos de pntentib⁹ ad cul-
tum dei: qd non potest esse nisi fides sit recta. Ideo pmo
instruit de fide. Scdo de cultu dei. 2. ca. ibi. Obsecro
igit etc. Tertio agit de instructione officioz ecclesiasticis

corū in tertio capitulo ibi. Fidelis sermo. Sciendū ē autē
qz in pmitiua ecclia error fuit piculosus quorundā dicē-
tium legalis debere seruari simul cum euangelio. quod
apltus excludit pmo ostēdens legis conditionē. Secun-
do pbat p experimentū in seipso ibi. Et nō ago etc. Cir-
ca primū tria facit. qz pmo ostendit qd de lege sit repudi-
andum. Secūdo qd in ea acceptandū ibi. Finis autē pces-
pti etc. Tertio concludit legis conditionē ibi. Scim⁹ autē
qz etc. Repudiandū est autē in lege qd alij male addides
derunt nō qd a deo est datum nisi tam fm carnalē intel-
lectum. Et pmo docet falsas fabulas et traditiones esse
repudiādas. Secūdo rōem assignat ibi. Que questio-
nes etc. Dicit ergo. Dico qz debes facere sicut rogauī te
cum tñ possem imperare Eccl. 32. Rectores te posuerūt
noli extolli. esto in illis quasi unus ex illis etc. Et des-
nunciātes quibusdā. Vel aliter duo ptinent ad prelatū
ut cobibeat docentes falsa. Et ideo dicit. Ne aliter doce-
rent. Gal. 1. Si qz uobis euangelizauerit preter id qd ac-
cepistis anathema sit. Deut. 4. Non addetis ad uerbū
quod ego loquor uobis neqz auferetis ex eo. Secūdo ut
si contingat qz aliqz falsa docerent phibeat populū ne eis
intendant. Unde dicit. Neqz intendant etc. Fuerūt autē
quidā heretici qz detestantes uerū testamētū exponerūt
qz apls ipm repudiābat deridēdo historias ei⁹ dicēs. Fa-
bulis et genealogijs interminatis etc. Contra qd dicit au-
gustin⁹ qz apltus uisū historiarū et genealogijs veteris tes-
tamētī. Gal. 4. Abzāā duos filios habuit etc. Si qz res-
pbarer non eis uterē. Dicit qz fabulas non datā legem
in scptis: sed in ore scz thalmuth nō sunt que moyses ore tra-
didit sed que alij addiderūt: ut sunt stulte fabule scz qz
adam habuit aliam uxorem ex qz dicunt natos demones
Matth. 15. Irritum fecistis mandatū dei ppter traditio-
nem uestā. 2. Ti. 4. Ad fabulas autē cōuertent. Et Ra-
tio huius est qz prestant questiones id ē contentiones. 2.
Ti. 2. Noli uerbis contendere puer. 20. Honor est bo-
mini qz se legat a cōtentōib⁹ etc. Quā edificatiōz dei qz
est p fidē et in fide qñ scz aliqz est pfirmatus in ueritate
dei ad qd debet oīs doctrina tendere. Deinde cui dis-
cit. Finis autē etc. ostendit qd de lege sit tenēdū. Et circa hoc
duo facit. qz pmo ostendit hoc. Scdo qd piculus est his
qz hoc nō tenent ibi. Quibusdā etc. Circa pimum sciendū
est qz lex uetus dicit lex mandator. qz mandatis et pces-
ptis ptinet. Ep. 2. Legē mandatorū decretis euacuās
Illud qz ad qd ordinant oīa mādāta legis est pceptū. Je-
nendū: hoc autē ē charitas Mat. 22. Diliges deū tuum
ex toto corde tuo etc. Et paulopost. In his duob⁹ mādāt
uniuersa lex pēdet et ppbe. Sz quō charitas ē finis pces-
pti: Ad hoc sciendū duo sūt rōderāda. Prio qz oīa pces-
pta legi sunt de acrib⁹ uirtutū. et qz p oēs actus uirtutū
ordinat hō uñ ad aliū. Secūdo qz obiectū uirtus uirtu-
tis est finis alteri⁹. qz quicūqz vna potentia est circa ali-
quē finē: ad illā ordinant oīa qz sunt eiusdē sicut ad finē.
sicut frenactua ad equestrē. qz officij egritris ē ei⁹ finis.
hec autē ad ducē. Virtutes autē theologice vltimū finē ha-
bēt p obiecto. Alie autē sunt circa ea qz sunt ad finē. Vir-
tutes qz oēs respiciūt theologicas sicut finē. In theologico-
gicas uero illa plus habet de ratiōe finis que ppinquit⁹
se habet ad vltimū finem. Fides autē ostendit eum. spes
facit tendere in eum. charitas uñt. Ergo oēs ordinant
ad charitatē. Et sic dicit charitas finis pceptoz. Sz cui
ea qz sunt ad finem disponūt ad finē. pcepta autē sunt ad
charitatē ideo disponunt ad eam. Ideo dicit. De coz-
de puro. Ad hoc em qz coz sit purum uant pcepta uir-
tutum quarum quedam ordinant ad modum rectificans
di passionē. quarum scilicet uirtutum materie sunt pas-
siones. sicut temperantia qz ordinat concupiscentiā. mā-

in epistolam I ad Timotheum I

fructu iras, fortitudo flores et audacias. Per has enim passionibus turbatur puritas cordis. Et ideo istae virtutes faciunt cor purum. Sed nunc quid hoc requirit ad charitatem? Respondeo. Dicendum est quod sic, quod impossibile est quod cor impurum sit promptum ad charitatem: quia unicuique est diligibile quod sibi est conforme. Cor impurum diligit illud quod competit ei secundum passionem. Ergo necesse est quod sit expeditum a passionibus. Cant. 1. Recti diligunt te. Aliae virtutes sunt quae rectificant hominem ad primum et ex hoc sequitur quod habeat conscientiam bonam: quia non facit alteri quod sibi non vult fieri. Mat. 7. Quia ergo quicquid vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis etc. Et ideo quae contra proximum sunt: sunt contra conscientiam. Qui ergo non habuerit conscientiam bonam non potest deum pure diligere, quod qui non habet conscientiam bonam timet penam. Timor autem non est in charitate sed fugit deum et non vivit ei. Et ideo precepta quae conscientiam rectificant bene disponunt ad charitatem. Aliae sunt virtutes ad habendam veram fidem, scilicet virtutes quibus deum colimus, scilicet laetitia et timor quae sunt ordinata ad remouendum errores et ad firmandum in cordibus fidei firmitatem de deo. Qui enim non habent veram fidem: non possunt deum diligere, quod qui falso credit de deo iam non diligit deum. Non enim diligit qui non credit, quia non habet affectum nisi in illo quod offendit intellectus. Et ideo quae faciunt fidem bonam ordinantur ad charitatem. Et ideo dicit de corde puro quod faciunt hoc. Mat. 5. Beati mundo corde de omni ipsi deum videbunt. De conscientia bona. 2. cor. 1. Gloria nostra haec est testimonium conscientie nostrae etc. Et fide quod ficta, id est vera. Et ideo virtutes et precepta ordinantur ad finem qui est charitas, quae et sumitur secundum ista tria etc.

Lectio tertia.

A quibus quidam aberrantes conuer-
si sunt in vaniloquium: volentes esse
legis doctores, non intelligentes, ne-
que que loquuntur: neque de quibus affirmant
Scimus autem quod bona est lex si quis ea legit
time vult, sciens hoc quod lex iustus non est po-
sita: sed iniustus et non subditus, impius et pec-
catoribus, sceleratis et contaminatis, patri-
dis et matricidis, homicidis, fornicariis, ma-
sculoz concubitoribus, plagiariis, mendaci-
bus et periuribus, et si quid aliud sane doctrine
aduersatur quae est secundum euangelium glorie beati
dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui
me confortauit in christo iesu domino nostro: quod fide
lez me existimauit ponens in misterio. Qui
prius blasphemus fui et persecutor et cotu-
meliosus: sed misericordia dei persecutus suus
quod ignorans feci in incredulitate. Superabun-
dauit autem gratia domini nostri cum fide et dilectio-
ne quae est in christo iesu.

Supra ostendit virtutum dignitatem et utilitatem: hic decla-
rat hanc necessitatem quia quicquid ab his descendit in pe-
riculum falsae doctrine cadit. Et circa hoc duo facit, quod pri-
mo ponit falsas doctrine in qua incidit. Secundo conditio-
nem falso dicentium ibi. Volentes esse etc. Dicit ergo. Finis
precepti etc. et haec sunt principalia legis a quibus quidam
discedunt. Ps. Quana locuti sunt etc. Et nota quod recessus

a charitate causa est falsae doctrine, quod qui non amant chari-
tatem cadunt in mendacium. 2. thes. 2. Qui non credide-
runt veritatem sed consenserunt iniquitati. Similiter qui di-
mittunt cordis puritatem. Habentes enim cor infectum passio-
nibus iudicant secundum affectum earum et non secundum deum. 1.
corinth. 2. Animalis homo non percipit quae dei sunt etc.
Similiter habentes conscientiam malam: quod non possunt quie-
scere in veritate. Et inde est quod querunt falsa ut in eis quie-
scant. Infra eodem. Habens fides et conscientiam bonam. Si-
militer qui habet fidem fictam. Esa. 21. Qui incredulus est infir-
deliter aget. Deinde cum dicit. Volentes etc. ponit co-
nditio falsam doctorem, et primo inordinata ambicio. Secun-
do defectus eorum. Quantum ad primum dicit. Volentes esse
etc. Mat. 23. Amat primum recubitus in cenis et vocari
ab hominibus rabbi etc. Jaco. 3. Nolite plures magistri
fieri etc. Quantum ad secundum dicit. Non intelligentes etc. Ps.
Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulare. Sap.
5. Sol intelligentie non est ortus nobis etc. Neque quae di-
cuntur per auctoritates quas non intelligunt, neque de quibus
assumunt, sed concludendo. Deinde cum dicit. Scimus
autem etc. ponit legis conditionem quantum ad duo. Primo
quantum ad bonitatem legis. Secundo quantum ad finem et inten-
tionem legislatoris ibi. Sciens etc. Dicit ergo. Scimus
scilicet per certitudinem, quod lex bona est non mala ut heretici di-
cunt. Ps. Lex domini immaculata etc. Ro. 7. Lex quae facta est
et mandatum sanctum et iustum et bonum. Sed contingit quod aliquis
bono vult male. Cuius ergo lex sit bona requiritur quod homo
ea bene vult. Et ideo dicit. Si quis etc. Nisi sit ei moris
ut dicit Rom. 8. In lege enim sunt quaedam moralia et que-
dam ceremonialia. Cerimonialia quidem in figura christi et ec-
clesiae sunt data: sed indigent ut intelligantur non solum car-
naliter sed etiam spiritualiter et in figura futurorum, et ut scia-
mus quod non sunt perpetuo seruanda, sed cessant veritate ve-
niente. Iere. 31. Et serua domui israel et domui iuda se-
cundum nouum, non secundum pactum quod pepigi cum patribus ve-
stris etc. Et sic exponit glo. Sed apostolus videtur loqui de mo-
ralibus, quia subdit quod lex posita est propter peccata et haec
sunt precepta moralia. Hoc legitimum versus est ut homo
non attribuat eis quod in eis continentur. Data est lex ut cognos-
cantur peccata. Ro. 7. Quia nisi lex diceret, non concipi-
sceris etc. quod dicit in decalogo. Non est ergo in eis spes ius-
tificationis sed in sola fide. Ro. 3. Arbitramur iustificari
hominem per fidem sine operibus legis. Deinde cum dicit.
Sciens etc. ostendit conditionem legis quantum ad legi-
latoris intentionem, et primo ponit existimata. Secundo po-
nit veram intentionem ibi. Sed iniustus etc. Existimata inten-
tio excludit cum dicit. Iustus etc. Ubi posset esse duplex fal-
sus intellectus. Unus quod iustus legem non seruat quod falsum
est: quia nisi seruaret eam quantum ad moralia iustus
non esset. Unde et christus factus est sub lege. Alius quod ius-
tus non obligatur ad precepta legis et non peccaret si faces-
set contra ea. Sed verus est quod quod imponit alicui im-
ponit sicut onus, sed lex iustis non imponit sicut onus
quia habitus eorum interior inclinatur eos ad hoc ad quod lex
et ideo non est onus eis. Rom. 2. Ipsi sibi sunt lex. Vel
aliter lex non est posita pro iustis sed pro iniustus. Quasi
dicat. Si omnes essent iusti nulla necessitas esset dandi
legem, quia omnes essent sibi lex. Intentio bonorum de-
bet esse ut alios inducant ad virtutes. Quidam autem per
se sunt bene dispositi ad virtutes, alij habent mentem bene
dispositam sed per alium. Et de istis sufficit paterna mo-
nitio non ex actiua. Alij autem nec per se: nec per alium bene
disponunt, ideo eis omnino est necessaria lex ut patet in ethicis
Deinde cum dicit. Sed iniustus etc. ponit veram inten-
tionem, et primo describit eos in generali quibus necessa-

Explanatio sancti Thome

ria est lex. Secdo in speciali ibi. Paricidis etc. Sciendū est autē q̄ sicut. 1. Jo. 3. dicit. **Se** peccatū est iniquitas. et ideo repugnat alicui iuri. Cū autē sit duplex ius. scz naturale et positiuū. naturali repugnat qd̄ fm̄ se est malū. positiuo autē repugnat qd̄ est malū quia prohibitū. Quantū ad primū dicit. **Sed** iniustus qui scz agūt cōtra ius naturale. Esa. 24. **Transgressi** sunt leges. murauerūt ius dissipauerūt fedus sempiternū etc. Quantū ad secundū dicit. **Non** subditis scz precepto humano. Ro. 1. **Parē** tibus nō obedentes. **Et** hec duo respiciūt ratione peccati. **Ponit** autē alia que sumunt per cōparationē ad aliud. et hoc est vel cōtra deū: vel cōtra proximū: vel in se: psus. **In** deū dicit impietas: quia pietas importat cultū dei. **In** proximū sic dicit peccatoribus. ps. **Non** resurgēt ipij in iudicio etc. **Sal. 2.** **Nos** em̄ natura iudei et non ex gentibus peccatores. **Sed** fm̄ august. de doctrina xp̄iana. peccata distinguūt in duo. scz in spūalia que dicunt facinora et in carnalia. et hec dicunt flagitia. et ideo dicit. **Sceleratis.** quantū ad spūalia. **Prover. 17.** **Qui** abscondit scelera etc. quantū ad carnalia dicit. **Contaminatis.** **Malach. 2.** **Contaminauit** iudas sanctificationē deo etc. **Deinde** cōnumerat peccata in spūali. **Et** primo notat quedā in speciali. **Secundo** colligit alia in generali. ibi. **Et** si quid aliud etc. **Primo** ponit peccata operis. **Secdo** peccata oris ibi. **Mendacibus** etc. **Circa** primū primo ponit quantū ad facinora. **Secdo** quantū ad flagitia. **Facinora** dicunt que sunt in nocentū proximi. **Et** quāto est primus conuictus tanto est eorū peccatū grauius: quia plus eis tenemur. **Et** ideo primo dicit de patre. **Secdo** de matre. **Exo. 20.** **Honoza** patrē tuū et matrē tuam etc. **Et** postea. **21.** **Qui** percusserit patrē suum aut matrē morte moriat etc. **Deinde** psequit de alijs proximis homicidijs dicens. **Exo. 21.** **Si** quis per industriā occiderit proximi suū etc. **Deinde** ponit flagitia. et primo que fm̄ naturā sunt cū dicit. **Fornicarijs.** **Heb. vlti.** **Fornicatores** et adulteros iudicabit deus. **Secdo** cōtra naturā dicens. **Masculorū** etc. 1. cor. 6. **Reges** masculorū peccatores regnū dei possidebūt. **Deinde** ponit nocentia oris. et primo quantū ad simplex mendaciū dicens. **Mendacibus.** **Ephe. 4.** **Deponētes** mendaciū loquimur veritates etc. **Secdo** quantū ad iuramentū dicens. **Periuris.** **Et** tūc colligit alia in generali dicens. **Et** si quid aliud etc. **Job. 6.** **Non** inuentis in lingua mea iniquitatē: nec in faucibus meis stulticia psonabit etc. **Tyt. 2.** **Loq̄re** que decet sanā doctrinā. **Deinde** cū dicit. **Que** est fm̄ euāgelij etc. ostendit q̄ euāgelij cōmunicat sanā doctrinā qd̄ tripliciter describit. **Et** primo a fine cū dicit. **Glorie.** scz quā annūciat. ps. **Annūciate** inter gentes gloriā ei⁹ **Secdo** ab actore glorie cū dicit. **Beati** dei. **Infra** vltimo **Quē** suis t̄pibus ostendet beatus et solus potens rex regū etc. **Tertio** a mistro cū dicit. **Quod** creditū est mihi. **Sal. 2.** **Cum** vidissent q̄ creditū est mihi euāgelij prepuj etc. **Deinde** cū dicit. **Gratias** ago etc. probat per experimentū in seipso quid fuerit ipse tempe legis. et qd̄ cōsecutus sit tempe gratie. **Et** primo ostendit quid circa se vtroq̄ tempore sit actū. **Secundo** inducit thymotheū ad imitandū se ibi. **Doc** preceptū etc. **Circa** primū duo facit qz primo ostēdit quid datū sibi fuit in lege: et quid sibi sit datū in euāgelio. **Secdo** rationē assignat. ibi. **Fidelis** sermo etc. **Item** prima pars diuidit in tres particulas. qz primo ponit dignitatē quā cōsecutus est in euāgelio **Secdo** peccata quibus subiacuit in statu legis ibi. **Qui** prius fuit etc. **Tertio** quomodo liberatus fuit. ibi. **Sed** misericordiā etc. **Sed** ad hoc q̄ aliquis sit minister euāgelij tria requirunt. **Primo** q̄ sibi cōmittat. **Rom. 10.** **Quomō** predicabūt nisi mittant etc. **Secundo** ydoneitas

Id est ut sit fidelis. 1. cor. 4. **Hic** iam querit inter dispōsatores ut fidelis quis inueniat. **Item** ut sit fortis ad psequendū. **Et** hec tria ponit ordine retrogrado. et primo tertiu dicens. **Qui** me pfirmavit etc. scz ad psequendū officij intinctū. **Ezech. 3.** **Manus** dñi erat mecum confortans me. **Secundū** ponit ibi. **Quia** fidelē me etc. **Mat. 24.** **Fidelis** seruus et prudens quē constituit dñs super familiā suā etc. **Et** hoc quia querebat solū que dei erant. **Primū** vero ostendit cū dicit. **In** ministerio. id est cōmittent em̄ibi ministeriū hoc. **Act. 13.** **Segregate** mihi barnabā et saulū in opus ad quod assumpsi eos. 2. cor. 11. **Ministri** xp̄i sunt et ego. **Sed** qualis erat in statu legis? **Peccator.** **Et** primo in deū cū dicit. **Qui** prius etc. scz nois xp̄i. **Leuit. 24.** **Edue** blasphemū extra castra: et ponat oēs qui audierūt manus suas super caput ei⁹ et lapidet eū popul⁹ vntuersus. **Unde** sibi illud cōpetebat. **Item** in primū cū dicit. **Persecutor.** 1. cor. 15. **Non** sum dignus vocari ap̄l: qm̄ persecutus suz ecclesiā dei **Item** cōtumeliosus verbis et factis. **Jer. 20.** **Audiui** cōtumelias multorū etc. **Deinde** cū dicit. **Sed** misericordiā dei etc. ostendit quō fuit liberatus per xp̄m. **Et** circa hoc duo facit. quia primo ponit misericordiā liberantē. **Secundo** ostendit q̄ superabūdanter in bonis replet ibi. **Superabūdauit** autē etc. **Quantū** ad primū dicit. **Sz** misericordiā etc. **Tren. 3.** **Misericordiē** dñi q̄ non sumus cōsumpti. **Ro. 9.** **Qui** vult miserē et quē vult indurat **Sed** ex parte mea aliqua est excusatio peccati: qz ignorans feci. **Vinus** dicit plus significat. qz aliud est ignorāter agere. aliud per ignorantiā: qz ignoranter facit aliud quid qui nescit quod facit. tamen si sciret etiā faceret illud sicut credēs se interficere ferā occidit inimicū suū. quem tamen occidisset etiā libentius si nouisset eum. **Sed** per ignorantiā facit qui facit aliquid qd̄ nō faceret si nolet sicut occidens patrē quē si sciret nō occideret eū quē tamen occidit: quia eū credit inimicū. **Sed** paulus fecit p ignorantiā qz si sciuisset qd̄ xp̄s esset filius dei hoc nō fecisset. **Sed** iudei per ignorantiā nō occiderunt xp̄m: sed ignorāter qz si sciuissent ip̄m esse xp̄m libentius occidissent eū. **Luca. 12.** **Seruus** qui nouit voluntatē dñi: et nō se parauit nec fecit voluntatē eius vapulabit multis etc. **Quantū** vero ad secundū dicit. **Superabūdauit** etc. **Rom. 5.** **Abi** abūdauit delictū superabūdauit et gratia etc. **Et** fecit ibi effectū fidei per dilectionē operantē **Gal. 3.** **In** xp̄o iesu ut pollicitationē sp̄s accipiamus p fidē

Lectio quarta.

Fidelis sermo et omni acceptione dignus: qz xp̄us iesus venit in hunc mundū peccatores saluos facere: quorū primus ego sum. **Sed** ideo misericordiam cōsecutus sum: vt in me primo ostēderet xp̄us iesus omnē patientiā: ad informationē eorū qui credituri sunt illi in vitā eternā. **Regi** autē seculorū immortalī inuisibili soli deo honor et gloria in secula seculorū amen. **Hoc** preceptū cōmendo tibi fili thymothee scdm̄ precedentēs in te propheti as vt milites in illis bonam militiā habēs fidem et bonam conscientiā. **Quā** quidam repellentes circa fidem naufragauerunt ex quibus est hymeneus et alexāder quos traxidi sathane vt discant non blasphemare.

in epistolam I ad Timotheum I

Supra ostēdit conditionē suā: et quantū ad peccata sub lege et quantū ad bona tempore gratie: hic ostēdit ratio- nem horū beneficiorū que sumit ex diuina miseratione. Et primo proponit diuinā miserationē in cōmuni. Secūdo aptat ad se ibi. Quorū primus etc. Tertio ponit gratiarū actionē ibi. Regi autē seculorū etc. Circa primū duo faci- at. quia primo cōmendat veritatē proponendā. Secūdo pponit diuinā miserationē ibi. Quia xpus iesus etc. Quantū ad primū. dicit ergo. Fidelis etc. Duo autē sūt in sermone cōmendanda. scz qd sit verus et qd sit accepta- bilis. Aliqñ em̄ sermo verus est dur⁹ et odia pccatōis Gal. 4°. Inimicus factus sum vobis verū dicens vobis. Sz hic sermo primo quidē habet veritatē. Unde dicit. Fi- delis sermo. Apoc. vlti°. Hec verba fidelissima et vera sunt. Item acceptabilis est. quia de salute nostra. Ideo dicit. Et omni acceptione dignus. Zacha. 1. Et respōdit dñs angelo qui loquebat etc. Alia littera habet human⁹ sermo qd de susceptiōe hoim. T. 3. Apparuit benigni- tas et humanitas saluatoris nostri dei etc. Et hic sermo est ta- lis. quia xpus venit etc. Qd in mundū venit exprim̄ it du- plicē naturā. scz diuinitatis qua erat anteq̄ in mūdo ap- pareret. Job. 16. Exiui a patre et veni in mundū etc. Et humanitatis qua deo qui celū et terrā implet. Jere. 23°. Et ideo non cōpetit in aliquo loco esse. sed cōpetit ei fm̄ humanā naturā. Job. 1. In mūdo erat et mūdus etc. In- p̄tia venit etc. Sed ad quid venit? Peccatores saluos facere. id est ppter salutē populorū. Job. 3. Non em̄ mi- sit deus filiu in mundū vt iudicet mundū: sed vt mūdus saluet per ipm̄ etc. Job. 12. Non em̄ veni vt iudicē mun- dum. Sed si nullus fuisset peccator nūquid incarnatus non fuisset? Vide qd non. quia venit peccatores saluos facere. Non ergo fuisset necessaria incarnatio. Itē glo. Tolle morbū et medicine opus nō erit. Respondeo. Di- cendū est qd ex verbis sanctorū satis hoc patet. Sed hec questio nō est magne auctoritatis. quia deus ordinauit fienda scdm̄ qd res fiende erāt. Et nescimus quid ordi- nasset si nō p̄sciuisset peccatū: nihilomin⁹ tamē aucto- ritates vident̄ expresse sonare qd nō fuisset incarnatus si non peccasset homo: in quā partem ego magis de cline. Deinde cū dicit. Quorū primus etc. adaptat hoc ad se. Primo p̄tens se peccatorē. Secūdo dicit se saluatū ibi. Sed misericordiā etc. Dicit ergo. Quorum primus etc. Hic dicit hereticus qd aīa ade fuit in paulo: et trāsīuit de corpore in corpus. Quasi dicat. Ego primus peccator: quia aīa ade est anima mea. sed hoc est cōtra apostolū. Rom. 9. Cum nōdum nati essent etc. Ergo aīa non est ante corpus. primus ergo nō tempore sed peccatorū ma- gnitudine. Et hoc dicit ex humilitate. Prouerb. 18°. Iustus prior est accusator sui. Prouerb. 30. Stultissim⁹ suz viroz etc. Sed nūquid fuit ap̄s maximus peccator? Et videt qd iudas fuit maior. Sed quidā dicit qd pecca- tū pauli generalius fuit: quia cōtra totam ecclesiā. Sed hoc nihil est quia paulus in incredulitate. et multi iudei persequēbant̄ ex malitia. Dicendū est ergo qd est prim⁹ nō qd inter peccatores maximus qui tūc erant. sed maxi- mus inter peccatores saluos. Quasi dicat. Venit pec- catores saluos facere quoz scz peccatorū saluator ego sū primus. qd est de illis intelligendū qui p̄cesserāt apo- stolū. quia prius etiam multi alij sunt ecclesiā persecuti. Et hoc dicit vt ostēderet qd om̄ia que deus facit: facit ad ostensionē bonitatis sue. Prouerb. 16. Inimica p̄- pter semetipm̄ operatus est dñs etc. Eccl. 42. Gloria do- mini plenū est opus eius. Itēz ppter nostrā vtilitatē. et ideo dicit. Ideo saluaui me primo ppter gloriā suam. Unde primū. vel tempore. vel primū. id est potissime. Omnē patientiā. id est perfectiā. quia puocatus non

punit. sed pot⁹ aduersariū exaltauit. et ad vtilitatē no- strā. Unde dicit ad exemplū. i. ad in formationē et erudi- tionē. Quasi dicat. Et nō diffidant peccatores ad eū acce- dere. i. petri. vlti. Forma facti gregis. Deinde cū di- cit. Regi etc. ponit gratiarū actionē. Et circa hoc duo fa- cit. quia primo cōmendat euz cui gratias agit. Secūdo gratias refert ibi. Honor etc. Commēdat autē eū primo ex potestate. Secūdo ex nature p̄prietate. Quantū ad primū dicit. Regi. Dominū suū est maximū: quia solus dominat̄ et habet liberaz potestātē. non scdm̄ statuta. vt polliticus. deus autē vnus est dñs omniū. Et ideo dicit Deo. Apoc. 1. Rex regū et domin⁹ dominantū etc. ps. Quonia rex om̄is terre deus. Item alicuius regis pos- testas vt plurimum quinquaginta annis durat. sed iste est omniū seculorum. ps. Regnū tuum regnum omniū seculorum etc. Eccl. 10°. In manu dei potestas terre. Cui etiā conuenit p̄prietas nature dei. Circa qd sciens dū est qd in rebus prima differētia rerū naturalū est cor- ruptibile et incorruptibile. Et incorruptibiliū quedā vis sibi et corporalia. vt corpora terrestria. quedā autē inuisi- bilia et spūalia: vt angeli. Et hec diuidunt̄ fm̄ platonē cos in deos qui per naturā sup̄remi sunt. et in intellect⁹ qui nō sūt dii sed diuini et in aīas. sed apud nos est vn⁹ solus deus. Deuto. 6. Audi israel dñs deus tuus vn⁹ est etc. Dicit ergo primo. Immortali. vt distinguat a cor- ruptibilibus. Inuisibili. vt ad inuisibilē ostēdat perti- nere et vt distinguat ab alijs visibilibus. Dicit soli deo. et nō soli immortalī vel inuisibili. qd solus est deus per na- turā. licet possit dici solus immortalis et solus inuisibilis. id est specialis p̄re alijs. Infra vlt. Qui solus habet im- mortalitatē. Deinde cū dicit. Honor etc. agit gratias. Quasi dicat. Exhibendus est ei honor ex subiectiōe to- tius creature. et in manifestationē excellentissime ipsius bonitatis claritas et gloria. Apoc. 7. Benedictio et cla- ritas et sapiētia et gratiarū actio hono: virtus et fortitudo deo nostro etc. In secula seculorū. Quia seculū alioz est modico tempe. Esa. 40. Omnis caro feni et oīs gloria eius vt flos feni. Deinde cum dicit. Hoc p̄ceptū etc. Instruit timotheū permanere in his que dicunt̄. Pri- mo cōmemorās quid sit ei cōmissum. Secūdo monet ad debitū vsū. Et tertio docet vtendi modū. Dicit ergo. Hoc p̄ceptū. vt scz tu custodias finē legis. id est chari- tatē conferues semp. non autē fabulas iudeoz. cōmen- do tibi sicut fidele depositū: quia tibi ideo est cōmissus. Et quō? Scdm̄ p̄cedētes etc. id est quia hoc euangelū nō discordat a p̄phetijs quas ante didicerat: quia fuit fi- lius mulieris iudee. 2. petri. 1°. Habemus firmiorē p̄- pheticū sermonē cui bene facitis attendētes quasi lucer- ne ardenti in caliginoso loco etc. i. thes. vlti. Prophe- tias nolite spernere etc. Vel scdm̄ p̄cedētes id est fin⁹ qd ego et alij sancti de te per spiritū p̄pheticū cognouerūt tradendū esse tibi vt in illis milites. scz p̄phetijs: bonā militiā Militia est duplex. quedā spiritualis. quedā car- nalis. 2. cor. 10. Arma militie nostre nō sunt carnalia sed potētia deo etc. In bona militia requirunt̄ duo ex- te militie. scz vt nihil agat cōtrariū discipline militaris. et vt nō marcescat ocio. 1. cor. 9. Omnis qui in agone cōtendit ab oīibus se abstinēt etc. Item ex parte militie duo requirunt̄. scz vt expugnet cōtrarios reipublice. et vt subiciat eos qui debent esse subiecti. Sic et in militia spirituali est. qd ordinat̄ ad destruendū omnes extollē- tes se et ad subijciendū omnē intellectu in obsequiū xpi. vt dicitur. 2. corinth. 10. Et hec est vera militia de qua dicit. Milites etc. Abi etiam primo modus vtendi po- nit. et secūdo eius necessitas ibi. Quam quidem etc. Dicit ergo. Milites etc. Quasi dicat. Potes quidez face-

Explanatio sancti Thome

re bonā militiā. **P**rimo per fidem bonā quā habes. 1°. **J**ob. vii. **N**ec est victoria que vincit mundū fides etc. **I**te per conscientia bonam quia defacili homo recedit ab eo quod morder eū. vnde remorsus cōscientie est sicut quidam stimulus qui habentē malā conscientia pungit. et ideo cito a peccatis per bonā conscientia et rectā fidez recedit **A**ct. 23. **E**go omni cōscientia bona puerfatus sum ante deū vīqs in hodiernā diez etc. 2°. **c**oz. 1°. **G**loria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre etc. **N**ecessitas bone cōscientie cōsequenter ostendit eū dicit. **Q**uā qui dem etc. vbi primo ponit culpā. **S**ecdo penā. **T**ertio fructū pene. **C**ulpā ibi. **Q**uā scz conscientia bonā repellentes circa fidez naufragauerūt. **Q**ui em̄ contra fidē errat perdit oīa que habet. **H**eb. 11. **S**ine fide impossibile est placere deo. **I**tem mouit: quia iustus meus ex fide viuūt. **A**bae. 2. **R**o. 1. **E**x quibus est alexāder et hymeneus. 2. **r**ymoth. 4. **A**lexāder erarius multa mala mihi ostēdit etc. **D**einde ponit eoz penā cū dicit. **U**os tradididi etc. qz excommunicauit eos. vt fideles vitent eos ne coinquinēt ipsos. **F**uit autē excoicatio apostoli tante virtutis qz excoicari mox corripiebant a dyabolo et corporaliter verabant. 1°. **c**oz. 5°. **C**ongregatis vobis et meo spiritu in virtute domini iesu tradere huiusmōi sathane in interitū carnis vt spiritus saluus sit etc. **T**amen etiaz modo tradunt ad verandū spiritualiter. qz amittunt suffragia ecclesie que multū iuuant cōtra dyabolū. **E**t tradidit sicut deus tradidit in reprobū sensus. **R**o. 1. **Q**uasi subtrahēdo suū auxiliū et cōmunionē ecclesie et suffragia **E**t hoc nō ex odio sed ex charitate ad pfectū eoz. 1°. **c**os rinth. 5. **E**t spiritus saluus fiat. **U**nde dicit. **E**t discant saltē per penā non blasphemare. **D**iscit autē quis recedere a peccato tripliciter. qñs scz ex penā qñ corporaliter verat. **I**te ex cōfusione excoicatiois. **I**te ex hoc qz cū ecclesia tradit aliquē sathane ruit in peccata māifesta. vnde cōfusus humiliat et abstinēt etiam ab occultis que prius nō cognoscebat se habere.

Capitulum secundū.

Obscuro igitur primū omnū fieri obsecrationes. oratiōes. postulationes. gratiarū actiones. pro omnibus hominibus. pro regibus. et pro omnibus qui in sublimitate constituti sunt vt quietā et tranquillā vitam agam? in omni pietate et castitate. **H**oc enim bonū est et acceptū corā saluatore nostro deo: qui omnes homines vult saluos fieri et ad agnitionē veritatis venire. **U**nus enim deus: vnus et mediator dei et hominū homo xp̄us iesus: qui dedit redemptionē semetipsum pro omnibus.

Supra docuit rymothēū qño reducat populū ad formā vere fidei: hic agit de pertinentibus ad cultū fidei. scz oratiōibus et obsequijs. et primo ponit doctrinā oratiōis in cōmuni. **S**ecdo descendit ad determinatas cōditiones hominū ibi **S**olo ergo etc. **I**tem primo distinguit diuerfos modos oratiōis. **S**ecundo ostendit p quibus sit orandū. ibi. **P**ro omnibus etc. **T**ertio assignat rationē ibi. **H**oc em̄ bonū etc. **D**icit ergo. **Q**uia ita est qz xp̄us venit peccatores saluos facere. igitur primo omnū obsecro etc. **I**n quo aperte ostendit qz inter oīa necessaria ad vitā xp̄ianā precipua est oratio que valet cōtra pericula temptatiōis et ad p̄ficiendū in bono. **J**acobi. vii. **M**ultū valet

oratio iusti assidua. **D**istinguit ergo orationē in quattuor. scz obsecrationes. oratiōes postulationes. et gratiarū actiones. quoz tria pertinet ad beneficia impetrāda. vltimū ad beneficia accepta. **I**n impetrādis autē beneficijs tria requirunt. **P**rimo vt scz impetrans assignet causā quare debeat ei cōcedi. **S**ecdo oportet qz ostendat causā esse rationabilē. **T**ercio cōcludit petitionē. **E**t sicut vt beatores faciūt sic nos in orando debemus facere. **P**rimo excogitare causam quare sit cōcedendū. et hoc nō merita nostra. sed miseratio diuina. **D**an. 9. **N**on in iustificatiōibus nostris. p̄sternimus preces ante facie tuaz: sed in miseratiōibus tuis multis etc. **E**t ad hoc est obsecratio qz est attestatio per sacra. sicut per passionē et crucē tuā libera nos dñe. **H**ac causā excogitata necesse est qz meditare. **M**ur qz hoc sacri est causa salutis. **E**t ideo requirit oratio que est ascēsus intellectus in deū. **P**s. **E**go vero orationē meā ad te dñe etc. **D**icit autē oratio quasi oris ratio. **P**ersuasiōes em̄ rethoz dicunt oratiōes quia persuadent. sed aliter ibi. aliter in nostra ad deū. quia nō intendimus qz animū dei fleamus: qui semp ad bonū est paratus. sed vt nostrū cor sit in oratione ad deū eleuātū. **T**ertio postulatio. **J**acobi. 1. **P**ostulet autē in fide nihil hesitans. **I**tem de acceptis donis gratiarū actiones. 1°. **t**hef. vii. **I**n oibus gratias agite. **P**hil. 4°. **I**n oī oratiōe et obsecratione cum gratiarū actione petitiones vestre innotescāt ante deū etc. **U**nde iste modus orandi est in ecclesia dei. **O**mnipotēs sempiternus deus. **E**cce ascēsus mētis qui est oratio. **Q**ui dedisti ecclesie tale beneficium. **E**cce gratiarū actio. **P**resta quietū. **E**cce postulatio. **P**er dñm. **E**cce obsecratio. **S**imiliter in missa est obsecratio vīqs ad consecrationē corporis et sanguis: quia in eis est cōmemoratio sacroz ex quibus est fiducia impetrandi. **I**n mysterio cōsecratiōis est oratio quia meditatio eoz que xp̄us egit. **I**n alijs vero vīqs ad cōmunionē est postulatio p viuis et mortuis et p se. **I**n fine autē est gratiarū actio. **S**ed hec quattuor referunt ad quattuor q nos volumus in oratiōe obtinere. vt obsecratio referat ad difficilia impetrāda vt ad impioz conuersionē. **O**ratio qñ iam cōuersis implozamus gratiā vt p̄ficiat. **P**ostulatio vt p̄mia p meritis retribuāt. **E**t pro beneficijs iam acceptis est gratiarū actio. **D**einde cum dicit. **P**ro omnibus etc. ostendit p quibus sit orandū. **E**t circa hoc duo facit. qz primo ostendit orandū esse p omnibus. **S**ecdo assignat fructū oratiōis. ibi. **E**t quietā etc. **C**irca primū ergo dicit esse orandū pro oibus hoibus. **C**uius ratio est. qz oratio est interpres desiderij nostri. **O**ratio em̄ petimus qd desideram. **C**haritas autē requirit qz desideremus bonū oibus ad quos se extendit. **J**aco. vii. **O**rate p inuicē vt saluemini etc. **S**z p quibus sp̄alit? **P**ro regibus. **B**aruch. 1. **O**rate p vita nabuchodonosor regis babilonie. et p vita balthazar filij eius etc. **E**t apls dicit. **R**o. 13°. **O**is aīa p̄tibus sublimiorib? subdita sit. 1°. **p**etri. 3°. **S**ubiecti estote oīi humane creature ppter deū siue regi quasi p̄cellētī. siue duabus tanqz ab eo missis etc. **S**ubiecti quippe oportet qz impendat vobis minis suis de suis officijs. vtilitas autē est qz per hoc etiam procuramus bonū nostrum. **I**n pace enim eoz est pax nostra. **U**nde dicit. **E**t quietam et tranquillam etc. **I**n his duobus est pax mūdi. **E**cclēsia siquidem habet pacē pp̄riā in qua non est mūdus. quia nō est pax impijs. **S**z quedā est pax cōis vtriusqz. et hac idiget ecclesia **P**er. 29. **Q**uerite pacē ciuitatis ad quā trāsmigrare vos fecit **P**ax terrena quādoqz perturbat ab interioz. quādo qz ab exteriori. 2°. **c**ozim. 7°. **F**ozis pugne intus timores. **Q**uantū ad primū dicit. **E**t quietas. **Q**uantū ad sc̄m dicit. **E**t tranquillā vitam. **E**t licet pax terrena cōmuni